

Nieuwsbrief studiereis Denemarken

Aan: geïnteresseerde lezers
Van: deelnemers studiereis Denemarken (gemeenten Herning en Aarhus)
Betreft: impressie en leerwinst
Datum: 11 december 2019

Waarom deze nieuwsbrief?

Op initiatief van SWV VO Groningen Stad hebben we van 3 t/m 6 november 2019 - in het kader van het Thuiszitterspact - een studiereis naar Denemarken georganiseerd. De twintig deelnemers kwamen uit de verschillende organisaties: scholen voor VO/VSO en tussenvoorzieningen, WIJ, SWV VO Groningen Stad, Leerplicht/RMC, GGD en gemeente Groningen.

In deze nieuwsbrief staat beschreven waar de deelnemers geïnspireerd door zijn geraakt. Belangrijkste aandachtspunt van deze studiereis was de verbinding en afstemming van onderwijs en gemeente (jeugdhulp). Daarnaast hebben we ook gekeken naar effectieve aanpakken van thuiszitters en naar inclusieve concepten in het onderwijs.

Hieronder volgt op de eerste pagina de belangrijkste leerwinst van de studiereis, op de volgende pagina's is meer te lezen over het gehele programma en is de uitgebreide evaluatie weergegeven.

Wat is de belangrijkste leerwinst?

Hieronder een samenvatting van de belangrijkste leerwinst van de studiereis:

- De deelnemers waren onder de indruk van de eenduidige regie vanuit de gemeente: onderwijs, welzijn en jeugdhulp worden vanuit de gemeente aangestuurd middels een integrale aanpak.
- Het sterke visie-gedreven werken, gericht op inclusie, welbevinden en leren. Het werken met programma's vergelijkbaar met Positive Behavior Support.
- Het onderwijs in Denemarken kent geen tussenvoorzieningen: een leerling met extra ondersteuningsbehoefte wordt geobserveerd in de eigen groep/context en binnen die context wordt ook naar oplossingen gezocht (geen verplaatsing naar een tussenvoorziening en daarmee ook geen transferproblemen).
- Ouders worden vanaf de start sterk betrokken bij de ondersteuningstrajecten. Er bestaan ook voorzieningen om ouders hierin te faciliteren (o.a. vergoeding loonkostenderving).
- De (voorlopige) resultaten van het 'Back2School', een verzuimaanpak. We hebben dit in het VO van de gemeente Groningen al eerder opgepakt in het 'Terug naar School'-programma. Dit gaan we nu opnieuw leven inblazen vanuit het OPDC en SWV VO Groningen Stad: samenwerkende disciplines die met één plan de leerling terugleiden naar school waarbij opbouw schoolritme op de eigen school leidend is en boven alles gaat.
- De vele ontmoetingen met enthousiaste mensen, zowel Denen als de deelnemers aan de reis gaven energie en nieuwe ideeën. De drive van de reisgenoten is heel positief ervaren. De opgedane onderlinge contacten zijn erg waardevol in het netwerk.
- Het organiseren en faciliteren van ontmoeting over de kolommen van de eigen organisaties heen. Leren elkaars taal te spreken en elkaars perspectief te zien, zonder op elkaars stoel te willen gaan zitten.

Uitgebreide versie van de nieuwsbrief

Alle deelnemers hebben via een link een persoonlijke evaluatie geschreven op basis van enkele gerichte vragen. Verschillende ‘highlights’ uit de evaluatie hebben we er in deze nieuwsbrief uitgelicht. Op 10 december 2019 heeft de groep deelnemers een evaluatiebijeenkomst gehouden waarin alle feedback nogmaals is besproken. Op een schaal van 1 tot 10 is de studiereis door de deelnemers gewaardeerd met het cijfer 8.2 (met nauwelijks variatie in de scores: 4x een 9 en 16x een 8).

Wat hebben we - in het kort - gezien in Denemarken?

Op zondagochtend 3 november jl. zijn we in de vroege ochtend per bus vertrokken met als eerste reisdoel Herning (Jutland). Herning is een plaats met een kleine 90.000 inwoners. In de ochtend van 4 november hebben we presentaties van de gemeente Herning gehad: een ‘overview’ van hoe de gemeente in elkaar zit en werkt, een sessie over preventief werken en de samenwerking met scholen en ouders (Herningmodel), en een presentatie over inclusie en de communicatiestrategie van de gemeente. Vervolgens een presentatie over schoolverzuim en de aanpak ervan en een sessie over de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp.

Opvallend is dat de gemeente een centrale regioerol heeft, voor zowel de onderwijsondersteuning, de professionalisering als de jeugdhulp. Ook opvallend is dat alle cluster 2 leerlingen het regulier onderwijs bezoeken (cochleair implantaat). In Herning bestaan er ook een soort van AOJ-teams zoals we die sinds dit schooljaar kennen binnen SWV VO Groningen Stad: met een social worker, health visitor, psycholoog en het SEN (Special Educational Needs) team van de school.

In de middag hebben we twee schoolbezoeken afgelegd: aan de Vestervangsskolen (Folkeskole 6-16 jaar) en aan Herningsholm Vocational school and upper secondary schools (15-17 jaar).

Vestervangsskolen en Herningsholm, gemeente Herning

Ook hier zien we veel aandacht voor de inclusieve praktijk. Op Herningsholm wordt gebruik gemaakt van het concept van Carol Dweck en de ‘growth mind set’ (incrementele theorie van intelligentie, groei) versus de ‘fixed mind set’ (gefixeerde theorie van intelligentie, gebaseerd op aangeboren vermogens). Ook wordt er veel gewerkt met Positive Behavior Support (PBS)-achtige settingen.

Fixed mind set versus Growth mind set van Carol Dweck

Aan het einde van maandag 4 november zijn we per bus naar Aarhus gereisd. Aarhus is een relatief grote plaats met 350.000 inwoners, het is de 2de grootste stad in Denemarken. Op 5 november hebben we in de ochtend een bezoek gebracht aan de gemeente. Ook hier hebben we presentaties gehad over het werk van de gemeente Aarhus in relatie tot onderwijs en jeugdhulp. Zowel in Aarhus als in Herning ligt veel nadruk op leren en op welbevinden als basis. Waarbij het vooral belangrijk is dat leerlingen vooruitgang boeken: 'niet iedereen hoeft hersenchirurg te worden.'

Presentatie gemeentehuis Aarhus

Een volgende presentatie was van een onderzoeker van de faculteit psychologie, Mikael Thastum. Hij gaf een overzicht van het Back2School programma, een wetenschappelijke studie naar nieuwe interventies op het gebied schoolverzuim. De definitieve data volgen pas in 2020, maar de eerste resultaten zijn veelbelovend. Daarna ontvingen we een presentatie van de politie van Jutland over het tegengaan van radicalisering en discriminatie. Aarhus kent de zwaarste achterstandswijk van heel Denemarken: Gellerup. Aansluitend is er een presentatie die dit thema vertaalt het naar onderwijs: wat gebeurt er in scholen? Aan voorlichting, workshops, preventieve activiteiten en politie optreden.

In de middag bezoeken we Engdalskolen in Aarhus. De school bemerkt dat het schoolverzuim toeneemt, o.a. door de ervaren hoge druk op prestaties. Veel leerlingen kennen angstproblematiek. Een tendens die we in Nederland ook zien. We ontvangen hier informatie over een nieuwe wet inzake verzuim, waarbij ouders gekort kunnen worden op een soort kinderbijslag als de leerling niet naar school gaat.

Een deel van het reisgezelschap voor de Engdalskolen, gemeente Aarhus

Ook hier is veel aandacht voor inclusie op drie terreinen: fysiek, sociaal of academisch/cognitief. Hierna bezoeken we het Gellerup ghetto. De wijk kent de hoogste werkloosheid, de hoogste criminaliteitscijfers en de bewoners van de wijk verkeren veelal in slechte gezondheid. Tot slot krijgen we een presentatie over het straatwerk in deze wijk, bestaande uit pedagogen en straatwerkers. We ontvangen een introductie in het Gellerup model, waarbij de inzet is om de leerlingen van de straat terug naar school te krijgen. In de ochtend van 6 november zijn we vanuit Aarhus met de bus huiswaarts gekeerd. Aan het begin van de avond waren we terug in Groningen.

Wat is de opbrengst van het werkbezoek aan Denemarken?

In de evaluatie kwamen, naast de 'overall' waardering voor de studiereis in de vorm van een cijfer, de volgende vragen aan de orde:

1. Wat neem je mee uit Denemarken? Wat heeft je geïnspireerd?
2. Wat laat je in Denemarken?
3. Waar zou je morgen mee willen beginnen binnen je eigen organisatie?
4. Welk advies zou je de stuurgroep van het Thuiszitterspact willen meegeven?
5. Welke suggesties/opmerkingen heb je nog t.a.v. de reis?

De deelnemers zelf hebben als terugkoppeling de volledige evaluatie ontvangen, met de input van alle deelnemers afzonderlijk. Hieronder volgt een beknopte bloemlezing van wat de deelnemers hebben teruggegeven in de evaluatie:

1. Wat heb je mee teruggenomen uit Denemarken?

- De samenwerking tussen onderwijs en gemeente, met korte lijnen. Onderwijs, welzijn en jeugdhulp worden vanuit de gemeente aangestuurd, integrale aanpak.
- De visie op speciaal onderwijs en inclusie van leerlingen in de reguliere school. Niet meteen leerlingen doorverwijzen, maar het oplossen binnen je eigen school. Het onderwijs kent geen tussenvoorzieningen: leerling wordt geobserveerd in de eigen groep/context en binnen die context worden aanpassingen verricht (geen verplaatsing naar een tussenvoorziening).
- Het sterke visie-gedreven werken, gericht op inclusie, welbevinden en leren. Het werken met programma's vergelijkbaar met Positive Behavior Support.
- De sterke betrokkenheid van ouders in de ondersteuningstrajecten.
- De presentatie van het 'Back2School'. Dit hadden we in het VO al eerder opgepakt in het 'Terug naar School'-programma, dit willen we weer opfrissen. Samenwerkende disciplines die met één plan de leerling terugleiden naar school waarbij opbouw schoolritme op de eigen school leidend is en boven alles gaat.
- De vele ontmoetingen met enthousiaste mensen, zowel Denen als collega's gaven energie en nieuwe ideeën. De drive van de reisgenoten is heel positief ervaren. De opgedane onderlinge contacten zijn erg waardevol in het netwerk. Goed om kennis te nemen van elkaars werkzaamheden.
- Betere ondersteuning met expertise inzake preventieve programma's (sociale media, radicalisering). Onder de indruk van de aanpak om radicalisering te voorkomen.
- Het inspirerende verhaal, de mindmaps/tekeningen en het proces van de Ehrvervsskole is goed bruikbaar.
- De uitwerking en de mogelijkheden van de fixed & growth mind set van Carol Dweck.
- Het enthousiasme van de mensen die ons hebben ontvangen, de wijze waarop ze hun presentaties hebben voorbereid en hebben gebracht. De trots waarmee ze (als team) spraken over hun werk en school. De heldere wijze waarop onderwijs en jeugdhulp is georganiseerd in Denemarken. Bevestigt dat onze context zeer complex is en dat we het vooral moeten hebben van de sluitende keten, elkaar kennen en het samen doen.

2. Wat laat je in Denemarken?

- Het deel over radicalisering wordt door verschillende deelnemers genoemd als minder interessant, omdat dit binnen de verschillende organisaties nog niet zo in de praktijk wordt beleefd (bij enkelen ook wel).
- Leerplicht slechts tot en met 15 jaar.
- Dat de gemeente verantwoordelijk is voor zowel onderwijs, welzijn en zorg heeft voordelen (alles in één hand, minder schijven). Maar heeft ook een keerzijde: gemeente is afhankelijk van de politieke wind (grilligheid).
- Dat ook in Denemarken papier geduldig is (net als in Nederland). Het voorgestelde beleid is niet altijd ten volle in uitvoering.
- Verschillende mensen geven aan dat ze niet direct blij worden van het feit dat een kind in Denemarken vanaf zijn/haar 1ste verjaardag vijf dagen per week naar de opvang gaat. Anderen zouden dat juist een goed idee vinden.

3. *Waar zou je 'morgen' mee willen beginnen binnen je eigen organisatie?*

- Intensievere samenwerking tussen school en gemeente, organiseren van doorzettingskracht.
- Samen met partners vanuit visie werken aan een inclusievere setting.
- Schaken als programmaonderdeel op school. Alle leerlingen kunnen hier aan mee doen; je hoeft niet te praten met elkaar. Je leert vooruit denken.
- In de bus terug al begonnen met het bespreken van de uitgangspunten van Back2School (verzuimaanpak). David Heyne als expert uitnodigen in Groningen.
- Het nog meer stimuleren van ouderbetrokkenheid.

4. *Welk advies geef je de stuurgroep van het Thuiszitterspact?*

- Kijk hoe we de lijnen tussen onderwijs en gemeente korter kunnen maken, nog meer ontmoeting organiseren. Leren elkaars taal te spreken en elkaars perspectief te zien, zonder op elkaars stoel te willen gaan zitten. 'If you can't bond, you can't bridge.'
- Aandacht voor verkorten van wachtlijsten. Maanden wachten op een startgesprek met het Wij-team is onacceptabel. Daarna moet nog een indicatie worden geschreven en vervolgens staat de jongere weer op een wachtlijst bij een hulpverleningsorganisatie.
- Organiseer met deskundigheid vanuit gemeente, GGZ en onderzoekers, betrokken bij de verzuimstudies, een evaluatie van onze thuiszittersaanpak. Back2School kan helpen onze aanpak aan te scherpen en een meer uniforme werkwijze te formuleren.
- Bouw het van onderaf op: het moet (voor VO) in de AOJ-teams gebeuren, op de werkvloer. Starten met professionele leergemeenschappen.
- Meer daadkracht, regel snelle beschikbaarheid van uitvoerende hulpverleners op de scholen die daar met de leerling/school/ouders met de net ontstane problemen/stagnaties aan de slag kunnen.
- Werken aan een gezamenlijke visie. Afspraken maken over regievoering bij casussen en gezamenlijk budgetteren.
- Meer creativiteit, geld en energie naar het binnen boord houden van kinderen op het regulier onderwijs. Minder snel schakelen naar tussenvoorzieningen en speciaal onderwijs.

Suggesties/opmerkingen

- Goed georganiseerde reis, zowel qua inhoud (gevarieerd en interessant programma) als qua verzorging (hotels, eten/drinken).
- Samenstelling van de groep vanuit verschillende organisaties was van toegevoegde waarde, mooie mix van disciplines. Is ook waardevol voor de samenwerking ná de studiereis.
- Het was een vol programma. Pauzes kwamen hierdoor soms in het gedrang, wat niet bevorderlijk was voor de concentratie.
- Qua werkvorm op de beide dagen was het wel erg veel 'presentatie'. Voorstel om hier wat meer evenwicht in te brengen (met meer schoolbezoek, visitatie, één-op-één gesprek).
- Aandacht voor een gezamenlijke terugblik op de werkdag. En tijd om tussendoor als groep met elkaar ideeën en/of opgedane inspiratie uit te wisselen.

Ook op de sociale media Twitter en Facebook van SWV VO Groningen Stad hebben we berichten gepost over onze gezamenlijke studiereis naar Denemarken. Zie hiervoor:

 www.facebook.com/SWVVO20.01Stad

 @PaOnVo20_01